

อมรชัย ลือทองคำ 2551: ความหลากหลายชนิดของปลาในลุ่มแม่น้ำน่าน (ระบบแม่น้ำเจ้าพระยา) ในเขต
จังหวัดน่าน ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (วิทยาศาสตร์การประมง) สาขาวิชาวิทยาศาสตร์
การประมง ภาควิชาชีววิทยาประมง ปรธานกรรมการที่ปรึกษา:
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ปรัชญา มุสิกสินธร, Ph.D. 250 หน้า

จากการสำรวจความหลากหลายชนิดปลาในลุ่มแม่น้ำน่าน (ระบบแม่น้ำเจ้าพระยา) ในเขตจังหวัดน่าน
ระหว่างเดือนมีนาคม พ.ศ. 2546 ถึง เดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2547 พบปลาทั้งสิ้น 10 อันดับ 28 วงศ์ 76 สกุล 108
ชนิด โดยพบปลาในอันดับ Cypriniformes มีจำนวนชนิดมากที่สุด (62 ชนิด) รองลงมา คือ อันดับ Siluriformes
(17 ชนิด) และอันดับ Perciformes (14 ชนิด) คิดเป็น 56 %, 16% และ 13% ตามลำดับ วงศ์ที่มีจำนวนชนิดมาก
ที่สุด คือ วงศ์ Cyprinidae (41 ชนิด) รองลงมา คือ วงศ์ Balitoridae (12 ชนิด) และวงศ์ Cobitidae (8 ชนิด) คิด
เป็น 37%, 11% และ 7% ตามลำดับ พบชนิดปลาที่เป็นชนิดเฉพาะถิ่น 1 ชนิด คือ *Hemimyzon nanensis* พบชนิด
ปลาที่ไม่เคยมีการรายงานการแพร่กระจายในลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาจำนวน 6 ชนิด ได้แก่ ปลาซิวใบไผ่ (*Devario
laoensis*) ปลาจิ้ง (*Onychostoma gerlachi*) ปลาจาด (*Poropuntius angustus*) ปลาค้อปากกว้าง (*Sectoria
heterognathos*) ปลาก้างควา (*Oreoglanis setiger*) และปลาปักเป้า (*Tetraodon turgidus*) พบปลาที่มีสถานภาพ
ไม่ชัดเจนจำนวน 2 สกุล 3 ชนิด ได้แก่ปลาในสกุล *Puntius* 1 ชนิด และ *Acantopsis* 2 ชนิด และพบปลาต่างถิ่น
จำนวน 7 ชนิด ได้แก่ ปลาดุกกรัสเซียหรือปลาดุกยักษ์ (*Clarias gariepinus*), ปลากดเกราะ (*Pterygoplichthys
pardalis*), ปลากินยุง (*Gambusia affinis*) ปลาหางนกยูง (*Poecilia reticulata*) ปลานิล (*Oreochromis niloticus*)
ปลานิลแดง (*Oreochromis* sp. [hybrid]) และปลาชะโด (*Channa micropeltes*)

รูปแบบการแพร่กระจายของปลาในแม่น้ำน่านตอนบนในลุ่มน้ำอื่นๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
พบว่ามี 5 รูปแบบโดยรูปแบบ B เป็นรูปแบบที่มีความสำคัญสัตวภูมิศาสตร์เป็นพิเศษ คือรูปแบบที่ชนิดปลา
มีการแพร่กระจายร่วมกันเฉพาะในแม่น้ำน่านกับแม่น้ำโขงตอนกลางซึ่งมีจำนวน 5 ชนิด และเมื่อทำการวิเคราะห์
เปรียบเทียบองค์ประกอบของปลาในแม่น้ำน่านกับองค์ประกอบของปลาในลุ่มน้ำข้างเคียงโดยการวิเคราะห์การ
จัดกลุ่ม (cluster analysis) ด้วยวิธีการรวมกลุ่ม 2 วิธี (UPGMA และ Nearest Neighbor) โดยใช้ข้อมูลที่ได้จาก
การหาความคล้ายคลึงกัน จาก Jaccard's Coefficient of Community Index พบว่าชนิดปลาในแม่น้ำน่านมีความ
คล้ายคลึงกับแม่น้ำปิงและแม่น้ำยมมากที่สุด จากการเปรียบเทียบชนิดปลาที่มีการแพร่กระจายร่วมกันระหว่าง
แม่น้ำปิง ยม น่าน ซึ่งจัดเป็นลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาตอนบนกับลุ่มน้ำข้างเคียง (แม่น้ำสาละวินและแม่น้ำโขง
ตอนกลาง) พบว่าทั้งแม่น้ำน่านและแม่น้ำปิงมีชนิดปลาที่มีการกระจายพันธุ์ร่วมกับแม่น้ำโขงที่แตกต่างกันอย่าง
อิสระ (5 และ 6 ชนิดตามลำดับ) ซึ่งผลเช่นนี้ได้สะท้อนให้เห็นว่าในอดีตนั้นทั้งแม่น้ำน่านและแม่น้ำปิงเคย
เชื่อมต่อกับแม่น้ำโขงซึ่งอาจเกิดจากปรากฏการณ์ต่างๆ อย่างเช่นปรากฏการณ์แม่น้ำเปลี่ยนสาย (river capture)

Amornchai Lothongkham 2008: Species Diversity of Fishes in the Nan River Basin (the Chao Phraya River System) in Nan Province, Northern Thailand. Master of Science (Fisheries Science),
Major Field: Fisheries Science, Department of Fishery Biology. Thesis Advisor:
Assistant Professor Prachya Musikasinthorn, Ph.D. 250 pages.

A survey of fish fauna in the Nan River basin in Nan Province (the upper Nan River basin) of the Chao Phraya River system was conducted from March 2003 to July 2004. As a result, 10 orders, 28 families, 76 genera, 108 species of fishes were collected. The most dominant order is Cypriniformes (62 species[56%]), followed by Siluriformes (17 species [16%]) and Perciformes (14 species [13%]). The most dominant family is Cyprinidae (41 species[37%]), followed by Balitoridae (17 species [16%]) and Cobitidae (8 species [11%]). Only one species, *Hemimyzon nanensis*, was recognized as an endemic species to the basin. Six species, *Devario laoensis*, *Onychostoma gerlachi*, *Poropuntius angustus*, *Sectoria heterognathos*, *Oreoglanis setiger* and *Tetraodon turgidus*, were collected for the first time from the Chao Phraya River basin. Seven alien species, *Clarias gariepinus*, *Pterygoplichthys pardalis*, *Gambusia affinis*, *Poecillia reticulata*, *Oreochromis niloticus*, *Oreochromis* sp.(hybrid) and *Channa micropeltes* were collected.

Distributional patterns of fishes in the basin in a southeast Asian region can be divided in to 5 different types. The most zoogeographically interesting type is type "B" which was distributed only in the upper Nan basin and the middle Mekong River basin (5 species: *Devario laoensis*, *Poropuntius angustus*, *Sectoria heterognathos*, *Oreoglanis setiger* and *Tetraodon turgidus*). Additionally, cluster analysis by using UPGMA and Nearest Neighbor methods based on Jaccard's Coefficient of Community Index was conducted for comparison of fish species compositions between the upper Nan basin and other principal river basins in Indochinese Peninsula. A result showed that the upper Nan basin is most closely related to that of the Ping and Yom Rivers. From comparisons of fish species which were shared between 3 rivers (the Ping, Yom and Nan Rivers) composing the upper Chao Phraya basin to surrounding principal rivers (the Salween and middle Mekong Rivers) in Indochina showed that the Nan and also Ping rivers independently shared several (5 and 6, respectively) species of fishes only with the middle Mekong basin. This result indicates drainage connections of the Nan and Ping River basins with the middle Mekong basin by phenomena such as river[stream]capture events in the part.